

NACKA TINGSRÄTT, Mark- och miljödomstolen
via Länsstyrelsen Stockholm (för rättidsprövning)
stockholm@lansstyrelsen.se, Mats.Nordin@lansstyrelsen.se

Ärendenummer
527-53336-2022

Datum
2022-10-29

Överklagande av Länsstyrelsen i Stockholms läns beslut om utebliven artskyddsdispens för arbeten vid genomförande av detaljplan i revir för mindre hackspett

Länsstyrelsen i Stockholms län har i ett exploateringsärende ansett att man inte behöver söka dispens för att förstöra ett känt revir av mindre hackspett. Länsstyrelsen motiverar detta på följande sätt: *"Genom en ändring i artskyddsförordningen som började gälla den 1 oktober 2022 försvinner förbudet att skada eller förstöra fåglars fortplantningsområden och viloplåtar. Länsstyrelsen bedömde därför att trädfällning under september månad skulle kunna strida mot detta förbud, men därefter får utföras utan dispens från artskyddsförordningen."*

Länsstyrelsen fattade sitt beslut om att inte vidta några åtgärder den 12 oktober. Länsstyrelsen har i det sammanhanget sannolikt missat/försummat att ta del av den gemensamma vägledning som Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen gick ut med den 29 september. Däri framhålls att: *"Förbudet att avsiktligt störa vilda fåglar gäller särskilt under deras häcknings- och uppfödningstid men detta förbud bör inte begränsas till häcknings- och uppfödningstiden (vår understrykning)." Vägledningen slår också fast att: "Negativ påverkan på en livsmiljö för en fågelart kan utgöra en förbjuden störning."*

Samtal med tjänstemän som tagit fram vägledningen bekräftar att Länsstyrelsen i Stockholms län gör en felaktig tolkning. De statliga myndigheterna har efter vägledningens publicering hållit utbildning riktad till just länsstyrelsetjänstemän, men kanske deltog vederbörande tjänstemän hos Länsstyrelsen i Stockholms län inte då?

Det måste härvid påpekas att fågeldirektivet implementeras i svensk lag genom artskyddsförordningen. Sverige är alltså som medlemsland tvunget att säkerställa att nationella lagar är i överensstämmelse med EU-direktiven, och kan inte genomdriva förändringar som strider mot dessa. Det är helt uppenbart att ett av fågeldirektivets huvudsyften är att skydda fåglarnas livsmiljöer, vilket bland annat framgår med all önskvärd tydlighet av direktivets artiklar 1, 3 och 4. **BirdLife Sverige och Stockholms Naturskyddsförening anser således att länsstyrelsens beslut** (ett så kallat "icke-beslut") **strider mot gällande lagstiftning och rättspraxis. Vi anser att den planerade exploateringen kräver dispens från artskyddsförordningen eftersom den tydligt riskerar att förstöra den ekologiska funktionaliteten för mindre hackspett.**

Mark- och miljööverdomstolen har redan uttalat sig angående vad den av länsstyrelsen nämnda förändringen innebär, eller snarare vad den *inte* medför. I mål M 610-21 (2022-04-26) anger MÖD i domskälen att: *"Vid dessa bedömningar får etableringen [av verk 4] anses som en störning enligt 4 § första stycket 2 artskyddsförordningen sedd i ljuset av artikel 5 d fågeldirektivet, samt innebära en skada på ett fortplantningsområde enligt bestämmelsens fjärde punkt... I enlighet med bedömningarna ovan kommer en etablering [av verk 4] i konflikt med förbudet i artikel 5 d fågeldirektivet. En eventuellt förestående anpassning av artskyddsförordningen som närmare ansluter till fågeldirektivets lydelse saknar därmed betydelse för bedömningen av tillåtligheten [av verk 4] (vår understrykning)."*

Mindre hackspett omfattas av EU:s fågeldirektiv, där det uttryckligen står att direktivet gäller för fåglar samt för deras ägg, bon och livsmiljöer (artikel 1). Det framgår också av fågeldirektivet (artikel 13) att de åtgärder som vidtas inte får leda till en försämring av den nuvarande situationen beträffande bevarandet av de fågelarter som avses i artikel 1 samt att hänsyn ska tas till bland annat arter som är känsliga för vissa

förändringar i livsmiljön (artikel 4). Fågeldirektivet är styrande för svensk rättspraxis, liksom för ansvariga myndigheters ärendehantering och beslutsfattande.

Mark- och miljööverdomstolen har meddelat flera avgöranden gällande hur mindre hackspett ska hanteras vid exploateringsärenden. Av såväl mål M 3276-20 (2021-07-12) som mål M 13672-19 (2021-09-29) framgår tydligt att myndigheter är skyldiga att basera sina beslut på vederhäftiga kunskapsunderlag och att dispens från artskyddsförordningen måste sökas i den mån som kontinuerlig ekologisk funktionalitet (KEF) riskerar att gå förlorad. I detta fall förefaller kommunen inte alls ha reflekterat över påverkan på mindre hackspett, och länsstyrelsen har med all tydlighet visat att myndigheten inte heller anser sig behöva göra det.

Förekomsten av mindre hackspett är väldokumenterad och visar på regelbunden häckning under den senaste tioårsperioden. Även i augusti i år konstaterades årsungar på platsen, vilket påvisar att fortplantningsområdet och den ekologiska funktionaliteten då var bibehållen. [Vid behov kan dokumentation tillhandahållas för domstolen, men med tanke på att även länsstyrelsen har vetskap om förekomsten torde det knappast vara av större vikt.] Förutom mindre hackspett har ett flertal andra rödlistade arter samt signal- och naturvårdsarter konstaterats i området, däribland tallticka, reliktböck, granbarkgnagare och aspvedgnagare.

Det måste anses vara ställt utom allt rimligt tvivel att den planerade exploateringen förstör mindre hackspettens revir och fortplantningsområde, som i dagsläget bland annat består av ett flertal ekar, aspar, tallar och granar med betydande värden för Stockholms biologiska mångfald. Exploateringen står även i direkt konflikt med måldokumentet för Älvsjös ekologiska struktur. Speciellt detaljplanen för kvarteret Snabelskon hotar den viktigaste gröna korridoren mellan den ekologiskt värdefulla Solbergaskogen och områdena öster om Folkparksvägen ut mot Västberga gravplats och vidare kontakten med Liseberg–Örby och Årstafältet.

Länsstyrelsens hantering av ärendet innebär försummelse av artskyddsdispenslagstiftningen samt en mycket negativ påverkan på områdets ekologiska funktion för mindre hackspett. Detta står i strid med artskyddsförordningen och det lagstiftade skydd som EU-domstolen fastställt i de förenade målen C-473/19 och 474/19 *Skydda skogen* (2021-03-04). Artskyddsförordningen införlivar, som sagt, fågeldirektivet i svensk miljölagstiftning och tolkningen ska således ytterst ske utifrån EU-domstolens praxis. I EU-domstolens förhandsavgörande *Skydda skogen* poängterades att stor vikt ska läggas på vilken skada som den planerade verksamheten/åtgärden utgör för den aktuella livsmiljön och för kontinuerlig ekologisk funktion för berörda arter. KEF ska upprätthållas inom ett enskilt område, även om risk för försämrad bevarandestatus saknas ur ett större (regionalt/nationellt) perspektiv. Detta är också fastslaget bland annat genom Mark- och miljööverdomstolens dom i mål M 3276-20.

Det har på senare tid i rättspraxis allt tydligare klagjorts att det vid beslut som innebär exploatering av natur måste finnas vederhäftiga underlag som uppfyller kunskapskravet i 2 kap. 2 § miljöbalken om allmänna hänsynsregler: *"Alla som bedriver eller avser att bedriva en verksamhet eller vidta en åtgärd skall skaffa sig den kunskap som behövs med hänsyn till verksamhetens eller åtgärdens art och omfattning för att skydda människors hälsa och miljön mot skada eller olägenhet."* Detta följs av försiktighetsprincipen i 2 kap. 3 § miljöbalken: *"Alla som bedriver eller avser att bedriva en verksamhet eller vidta en åtgärd skall utföra de skyddsåtgärder, iaktta de begränsningar och vidta de försiktighetsmått i övrigt som behövs för att förebygga, hindra eller motverka att verksamheten eller åtgärden medför skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön."* Mark- och miljööverdomstolen har både slagit fast att kunskapskravet måste uppfyllas till en tillfredsställande nivå och att försiktighetsprincipen ska tillämpas frikostigt gentemot naturvärden, särskilt i fall där den exakta påverkan på naturvärden är osäker.

Sammanfattning och yrkande

Länsstyrelsen har fattat ett beslut som grundar sig i den politiska strävan som låg bakom den sedan 1 oktober genomförda förändringen av artskyddsförordningen. Denna har emellertid inget stöd i rättspraxis. Ska Sverige även fortsättningsvis vara en oberoende rättsstat (och inte göra på samma sätt som våra politiker så hårt kritiserar exempelvis Polen och Ungern för när vi nås av uppgifter om att lagar och rättsväsende i första hand är politiskt styrda), så måste länsstyrelsen basera sina beslut på prejudicerande domar. I detta fall har länsstyrelsen tolkat en nyligen införd förändring i artskyddsförordningen som går stick i stäv med hur såväl EU-domstolen som Mark- och miljööverdomstolen tolkar fågeldirektivet. **BirdLife Sverige och Stockholms Naturskyddsförening yrkar således att mark- och miljödomstolen ålägger länsstyrelsen att följa lagstiftningen genom att uppmana Stockholm stad att söka artskyddsdispens enligt gällande rättspraxis.**

Anders Tranberg
Ordförande, Stockholms Naturskyddsförening
Tel. 073 724 63 07
E-post: anders.tranberg@naturskyddsforeningen.se

Daniel Bengtsson
Fågelskyddsansvarig, BirdLife Sverige
Tel. 070 515 45 33
E-post: daniel.bengtsson@birdlife.se

Överklagandet stöds även av följande föreningar (som vi emellertid uppfattar saknar talerätt enligt gällande regler/Århuskonventionen), med angivna kontaktpersoner:

1. Långbro villaförening; Sven Erik Hargeskog, Tröskverksvägen 6, 12534 Älvsjö
2. Långsjö Fastighetsägare förening; Pär Hommerberg, Syrsegränd 8, 12551 Älvsjö
3. Arbetsgruppen för Långbrogårdsparken; Helge Torstensen, Långbrovägen 43, 12533 Älvsjö
5. Lokalhyresgästföreningen Kristallskon, Solberga; Marie Järvås, Sulvägen 35, 12640 Hägersten
6. Kollektivhuset Prästgården; Julian Doermann, Armborstvägen 2, 12544 Älvsjö